

Alun perin vuonna 1901 palokunnan taloksi suunniteltu Sunilan Pirtti Kotkassa. Sunilan Pirtti ennen korjaustöiden aloittamista keväällä 2003 sekä sen pääosiltaan valmistuttua kesällä 2008.

Sunilan Pirtin kohennus- ja korjaustyöt 2004- 2007 Kotkassa:

Pekka Hornamo, arkkitehti SAFA

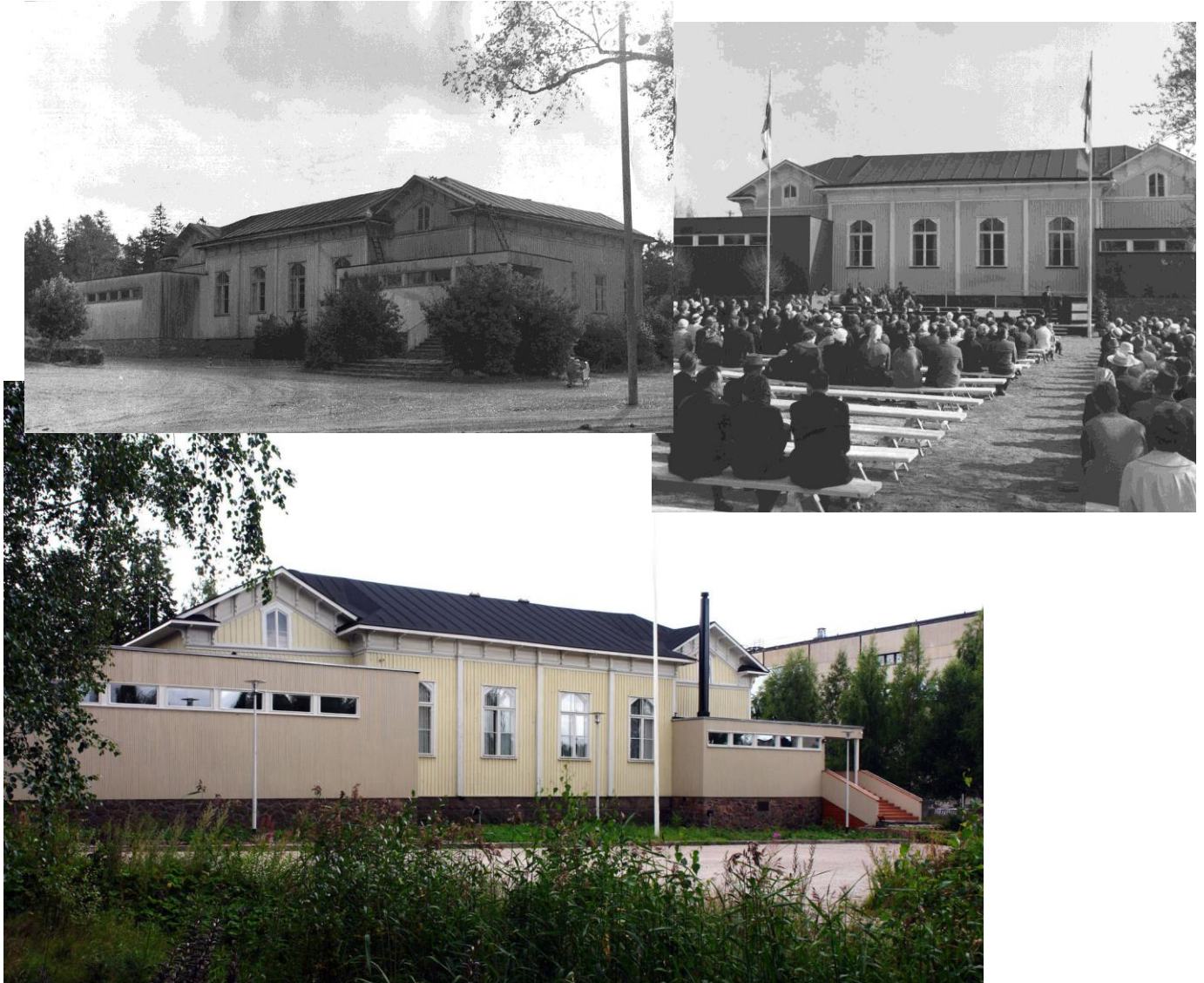
Hankkeen taustaa

Rakentaminen tai yksittäinen rakennus ei ole ajan virrassa erillinen yhteiskunnallinen ympäristöilmiö. Rakentamiseen ja rakennukseen liittyy aina useita kulttuuri- ja henkilöhistoriallisia polkuja, taustoja. Rakentamisen aikakaudelle tyypillinen tyylihistoria, aikakauden vallitsevat valtavirtaukset, muoti-ilmiöt jne. vaikuttavat aina ratkaisevasti rakennuksen sisäiseen ja ulkoiseen olemukseen. Tähän voidaan vielä lisätä ”paikan henki” seutukunnan ja lähialueiden vaikutuskenttä, ihmiset, jotka liittyvät paikkakunnan henkiseen ja fyysiseen toimintaan ja elämiseen.

Nykyisen Sunilan Pirtin rakennushistoria on aluksi 1900-luvun vaihteessa Sunilan sahan Palokunnantalon, V.P. K.:n historiaa. Myöhemmin se liittyy vuoden 1928 jälkeen Sunila Oy:n historiaan, ja Sunilan Sisun ry:n perustamisen jälkeen vuonna 1937 se liittyy vahvasti koko tehdasyhteisön historiaan. Voimakkaan ja ratkaisevan lisän tähän historialliseen kehitykseen antoi arkkitehti Alvar Aallon toiminta Sunilassa sen sellutehtaan ja sen asuntoalueen suunnittelijana sekä myöhemmin myös yhdessä Aino Aallon kanssa Sunilan Pirtin laajennusosien ja sen muun sisustusten suunnittelijana.

Sunilan alueen suunnittelussa ”sivutuotteena” syntyi Alvar Aallon kynänjälkenä Palokunnantalon laajennus vuonna 1937 perustetun Sunilan Sisu ry:n tarpeita varten. Alvar Aalto suunnitteli vuosina 1937 – 1938 Palokunnantalon laajennuksen, jota Sunila Oy:n toimesta vuonna 1940 vielä sen itäisen siiven osalta edelleen laajennettiin. Vanhaa Palokunnantaloa laajennettiin siis tässä vaiheessa vuosina 1939 – 1940 lähes puolella siitä lisää, mitä alkuperäinen talo oli ollut suuruudeltaan.

Tänä päivänä on Sunilan Pirtille luotu vuosina 2004- 2007 suoritetujen kohennus-, korjaus- ja restaurointitöiden kautta uutta tulemistä urheiluseuran pyhättönä, aktiivisen seuratoiminnan keskipisteenä. Urheilullisten näkökohtien lisäksi seuran perustamiskirjan mukaisesti rakennuksen käyttöön on suunniteltu myös harrastus-, ja kulttuuri-toimintoihin liittyen juhla-, teatteri-, musiikki- sekä muiden julkisten yleisötilaisuuksien järjestäminen: Päämääränä on ollut elvyttää ja lisätä kiinnostusta elävää Sunilaa kohtaan, josta Sunilan Sisu ry:n toiminta muodostaa erään kulmakiven alueella juuri urheilu- ja kulttuuriantien tarjoajana.

Sunilan Pirtti ja sen pääjulkisivu seuran 25- vuotis juhlallisuuksissa vuonna 1962 sekä ennen juhlallisuuksia otettu kuva. Sunilan Pirtin pääjulkisivu pohjoiseen kesällä 2008.

Hankkeen projektisuunnitelma

Liian usein kohennus- ja korjaustyöt aloitetaan ilman selkeätä kannanottoa siihen mitä tehdään ja miten se rahoitetaan: Kohennus- ja korjaustyöt sekä restaurointi on tarkoitus suorittaa vaiheittain, koska seuralla ei ollut käytettävissään suuria rahavaroja. Vaiheittaiseen rakentamiseen liittyi myös tulostavoitteen kannalta se hyvä puoli, että suunnittelutyötä voitiin jatkaa koko kohennus- ja korjaustoiminnan aikana. Samoin rahavarojen keräämistä saatettiin tehdä kaiken aikaa, ja myös budjetoida sitten vuositasolla aina seuran mahdollisuuksien mukaisesti hanketta eteenpäin jatkaen.

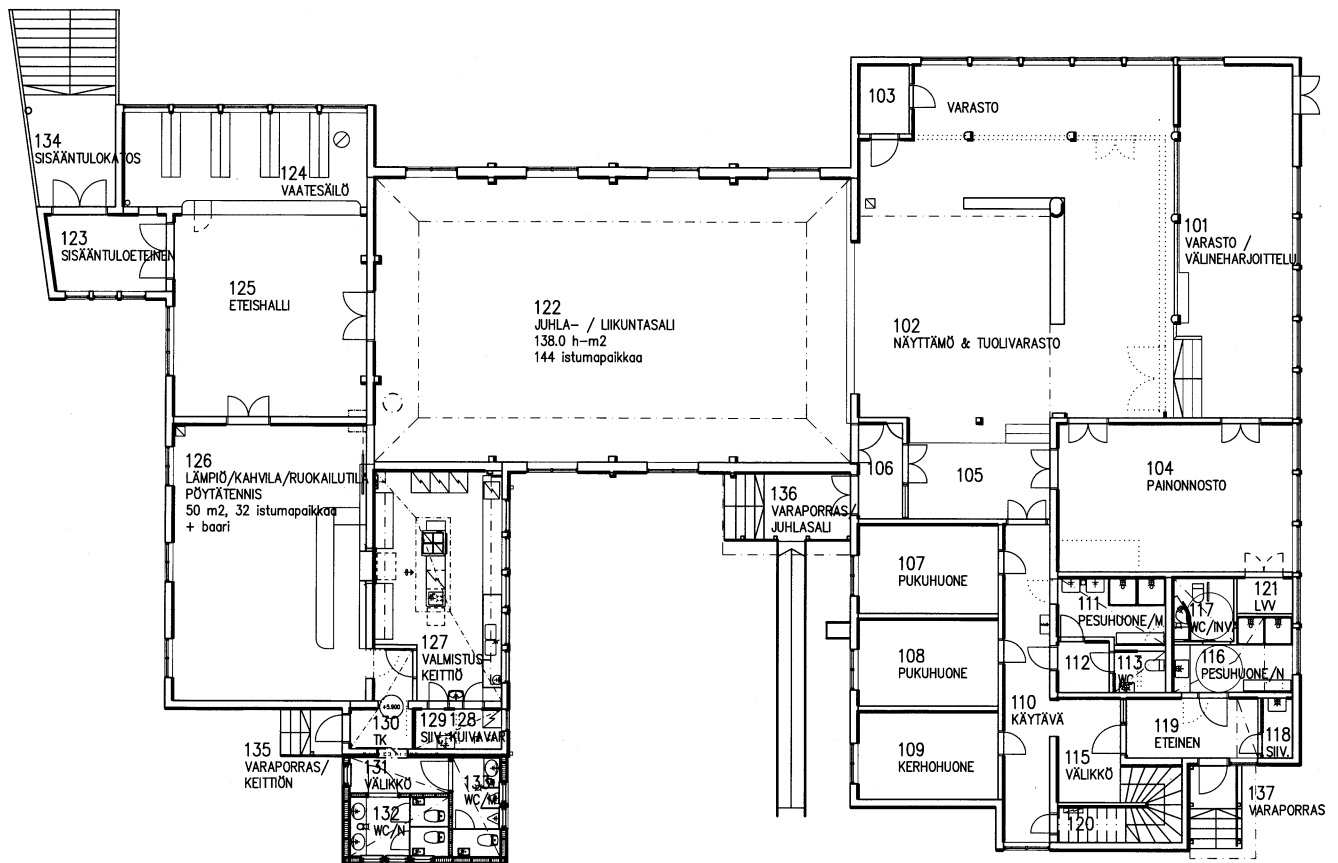
Projektin tulostavoitteisiin kuului sen ensimmäisessä vaiheessa kunnollisten saniteettitilojen rakentaminen rakennuksen itäsiipeen niiden entiselle paikalle, jotta urheilutoimintaa voidaan jatkaa myös sisäkauden aikana läpi

vuoden. Seuratoiminnalle tärkeät saniteettitilat mahdollistavat painonostotilan korjaamisen jälkeen myös juhlasalin täysmääräisen käytön erilaisiin sisäurheilutarkoituksiin.

Korjaushankkeen toisessa vaiheessa oli tarkoitus saattaa kuntoon ja restauroida vanhat Alvar Aallon laajennusvaiheeseen liittyvät tilat, kuten sisääntuloaula, vaatesäilö, lämpiö, juhlasali sekä yksi pukuhuone, jonka kiinteät sisustukset on tarkoitus myös restauroida. Tätä kirjoitettaessa ovat em. työt saatu loppuun suoritettua. Kolmannessa vaiheessa on tarkoitus vielä saada nk. yleisö- tai juhlapuolella myös rakennettua lämpiö- keittiö-siipeen uudet saniteettitilat.

Rahallisessa mielessä tulostavoitteisiin pääsemiseksi on päätetty heti alusta alkaen käyttää hyväksi paikallisten teollisuusyritysten ja vastaavien rahallista tukitoimintaa sekä valtakunnan tasoisten avustusmäärärahojen hankkimista eri lähteistä, kuten Suomen Kotiseutuliitto, museovirasto, Kaakkois-Suomen ympäristökeskus, Kotkan kaupunki jne.. Heti hankkeen käynnistämistä alkaen Sunilan Sisun tukiyhdistys oli myös mukana keräämässä rahavaroja. Edellä mainittujen rahavarojen niukkuudesta sekä mahdollisten avustusmäärärahojen saamisen epävarmuustekijöistä johtuen myös aikataulu on viritetty tässä vaiheessa suhteellisen väljäksi.

Projektisuunnitelman yhteydessä tehtiin hankkeelle myös alustava kustannusarvio, joka päättyi vuonna 2004 406 500 euron loppusummaan. Toistaiseksi toteutusvaiheen aikana on todettu, että kustannusarvio on pitänyt toistaiseksi hyvin paikkansa. Tästä kokonaisbudjetista oli tarkoitus kerätä avustusmäärärahoilla runsaat 100 000 euroa, joka tämäkin tavoite on jo saavutettu lähinnä Suomen Kotiseutuliitosta saatujen vuosittaisten avustusmäärärahojen turvin.

Sunilan Pirtti: Kerrosluuku 2, kerrosala 778 k-m² sekä tilavuus 3580 m³. Sunilan Pirtin korjaussuunnitelman pohjapiirros: Vasemmalla ylhäällä sijaitsee pääsisääntulo, keskellä juhlasali, oikealla urheilukäyttöön varatut huonetilat. Huomioon on otettu myös liikuntaesteisten tarpeet, vertaa pihanpuolen sisääntulon käyttiluiska.

Hankkeen korjaussuunnitelma

Korjaustöiden suunnittelussa käytettiin myös Alvar Aalto säätiön, museoviraston sekä Kymenlaakson, museon asiantuntemusta. Ennen suunnittelutöiden aloittamista käytiin em. tahojen kanssa kohennus-, korjaus- ja

restaurointitöiden osalta korjauskohteessa alkukatselmuksessa. Alvar Aallon valmistamat piirustukset sekä pintakäsittelymateriaalien luettelo Sunilan Pirtistä olivat korjaustyötä suunniteltaessa suuresta avusta. Hankkeen korjaussuunnitelman mukaisesti rakennusrunkoon ja julkisivuihin jouduttiin kiinnittämään erityistä huomiota. Energiataloutta kohennettiin vaihtamalla eteistilassa aiemmin asennetut ulkoseinien polyuretaanieristeet pellavaeristemattoihin. Juhlasalin ulkoseinistä poistettiin myöhemmin asennetut mineraalivillaosuudet, jotka korvattiin samoin pellavaeristeillä.

Suurimmat kohennus- ja korjaustyöt tehtiin rakennuksen urheilusiiven, juhlasalin sekä keittiötilojen osalta. Pirtillä tapahtuvien juhlien ja muiden kokoontumisten ja yleisötilaisuuksien takia panostettiin keittiötilojen toimivuuteen suurta huomiota. Alvar Aallon vanhat keittiökalusteet restauroitiin alanyrityksessä Kotkassa, ja otettiin näin ollen siis uudelleen käyttöön. Valaisimien osalta ei urheilutiloissa voitu käyttää vanhan mallisia valaisimia. Muutoinkaan ei vanhasta valaisinkannasta ollut jäljellä enää valitettavasti mitään. Lämpöön ja eteisaulan valaistukseen käytettiin Alvar Aallon suunnittelemaa valaisintyyppiä Golden Bell. Irtokalusteiden osalta ei jäljellä olevia irtokalusteita, kuten pöytiä ja tuloja ei ole tässä vaiheessa restauroitu vaikka niistä osa on vielä tallella. Uusiina irtokalusteina saatiin Sunilan Pirtille hankittua vanhoja käytettyjä Artekin irtokalusteita.

Pintarakenteista jouduttiin vaihtamaan lämpöön kuitulevyrakenteet uusiin, koska niitä oli vandalisoitu puhkomalla reikiä seinän levyrakenteisiin. Alvar Aallon suunnitteleamalla laajennusosalla korjattiin vesikaton pintarakenteet, lisättiin rakennetuuletuksia sekä vesikaton lovia kallistuksia. Julkisivuosuuksia paikattiin vanhan osan rimalaudoitusta ja laajennusosien paneelirakenteita niiden lahovaurioiden ja huonokuntoisuuden takia.

Koko rakennus maalattiin uudestaan. Väritutkimusten avulla selvitettiin vanhan palokunnantalon vaiheen uusrenessanssi- ja jugendvärityksiä. Lopullisessa julkisivuväriyksessä päädyttiin kuitenkin kompromissina pitkälti käyttämään nykyistä julkisivuosuuksilla vallitsevaa värimaailmaa. Huonetiloja osalta urheilusiiven määrätilat rakennettiin kokonaan uudestaan. Voimaharjoittelua varten varattiin urheilusiipeen erillinen huonetila. Vaatesäilön sekä lämpöön sisutuksista restauroitiin lämpöön tarjoilutiski sekä Alvar Aallon suunnittelemaat vaatesäilön vaatenaulakot.

Kuvassa Sunilan Pirtin lämpöön restauroitu tarjoilutiski. Vaatesäilön vaatenaulakot, joita on osittain restauroitu. Molempien kohteiden restaurointiin ovat osallistuneet Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa valmistunut artemoni sekä vaatenaulakkojen osalta huonekalurestauroinnin opiskelijat Kouvolassa.

Hankkeen toteutus ja siitä saadut kokemukset

Hanke on toteutettu monen toimijan yhteistyöhankkeena: Perinteisen jaetun urakoinnin lisäksi kohennus- ja korjaustöihin ovat osallistuneet talkootyönä Sunilan Sisun jäsenet, Kotkan seudun työllistettävät, Kotkan kaupungin puutarhaosasto sekä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opiskelijat. Yhteistyö eri toimijoiden välillä on ollut saumatonta. Hankkeen normaalin suoritusorganisaation lisäksi Sunilan Sisulla on ollut käytettävissä hankkeen koordinointiin korjaustöitä valvoneen Sunilan Sisun johtokunnan lisäksi oma työmaakymppi, jonka henkilön toiminta on monesti helpottanut rikkonaista ja useasti hankkeen toteutusmuodosta johtuvaa polveilevaa rakennustöiden toteutusta.

Hankkeen toteutus tehtiin monessa osassa aina sen mukaan miten rahavaroja oli ko. vuonna saatu kasaan kohennus- ja korjaustöiden suorittamiseen. Edellisestä johtuen hanke jouduttiin työsuoritteiden osalta tekemään aika- taulullisesti joustavasti ja suurin varauksin. Kohennus- ja korjaustyöt teetettiin alan ammattilaisten suorittamina osaurakoina kaikilta vaikeimmilta osin koskien rakenteiden vahvistamista, vesikattotöitä ja suurempia sisä- ja ulkopuutöitä, kuten keittiön kohennus, ulkoportaat, katokset, INVA- ramppi, ulko-ovien korjaukset jne.

Kokemuksena voisi sanoa tämän tapaisten hankkeiden toteutuksen vaatimuksena olevan hyvän talkoohengen sekä hankkeeseen sitoutumisen pitkä juoksussa ennen kaikkea rakennuttajan toimesta. Seurantatöitä ja tämänlaatuiset kohteet ovat kuitenkin oiva esimerkki siitä, että yhteistyöllä ja yhteishengellä saadaan paljon aikaa. Tietysti hankkeen toteuttaminen vaatii myös ammattimaista otetta, joka usein joudutaan hankkimaan tällaisten yhteisöjen ulkopuolelta. Tällöin ensiarvoisen tärkeätä on luoda hankkeen rakennuttamis- ja toteuttamisorganisaatio siten, että se toimii. Lisämausteen useasti tarjoaa myös eteen tulevat kiperät kysymykset rakennussuojelun sekä kohteen restauroinnin osalta, jotka seikat vaativat myös suunnittelijoilta ja toteuttajilta ratkaisuisia luovuutta ja suurta ammattitaitoa.

Lähteet, joita on käytetty suunnittelussa ja toteutuksessa:

- Alvar Aalto: Palokunnantalon, Sunilan Pirtin laajennussuunnittelu 1937- 1938,
Alvar Aalto - Säätiön arkisto
- Facta 2001: Osa 15, Porvoo 1985
- Ulla-Maija Haikka yms. (toimitt.), Pro Sunila: Sunila, kylät tehtaani piipun varjossa, Kotka 2004
- Markku Hannonen, Daniel Nagy, Rurik Wasastjerna, Sirkka Soukka: Sunilan, funkkiksen unelmia,
neljä tapausta, Momo neighbourhood cooperation, näyttely Sunilan Pirtillä 2003
- Pekka Hornamo: Rakennushistoriatutkimukset Sunilan Pirtissä 2003 - 2004
- Pekka Hornamo: Sunilan pirtin pää- ja arkkitehtisuunnittelu 2004-2007
- Matti Kanto: Silppuja Sahalta – Tikkuja tehtaalta I
- Kotkan kaupunki: Kotkan arkkitehtuurikohteita, Kotka 2003
- Esa Laaksonen yms.(toimitt.) Alvar Aalto architect, Sunila 1936-54, volume 7, Helsinki 2004
- Louna Lahti: Alvar Aalto, Taschen 2004
- Markku Lahti (toimitt) Alvar Aalto desinger, Vammala 2005
- Pertti Kanerva: Kuva Sunilan VPK:n talosta (postikortti)
- Lasse Mustonen – Rurik Wasastjerna: Pirtin ulko – ja sisäkuvia vuosilta 2003 sekä 2008
- Alfred Sjöström: Maatalous- rakennuksia/Lantmanna- byggnader, Kuopio 1891
- Sunila Oy : Sunila Oy:n valokuva-arkisto, Sunila Oy:n piirustusarkisto 1940
- Sunilan Sisu ry: Sunilan Sisu ry:n arkisto vuodesta 1937 lähtien